

Istvánkúti Nyírjes mini-tanösvény

A hegyi rétek kialakulása

Kevesen gondolják, hogy a fajgazdag és virágpompás hegyi kaszálórétek kialakítása és fenntartása is emberi tevékenység eredménye. Ekkora kiterjedésben természetes körülmények között hegyvidékeinken sehol nem voltak rétek, az újfajta élőhelyeken megjelenhettek a magashegyi rétek szép virágai, pl. egyes orchideák vagy a ① *réti kardvirág* (*Gladiolus imbricatus*).

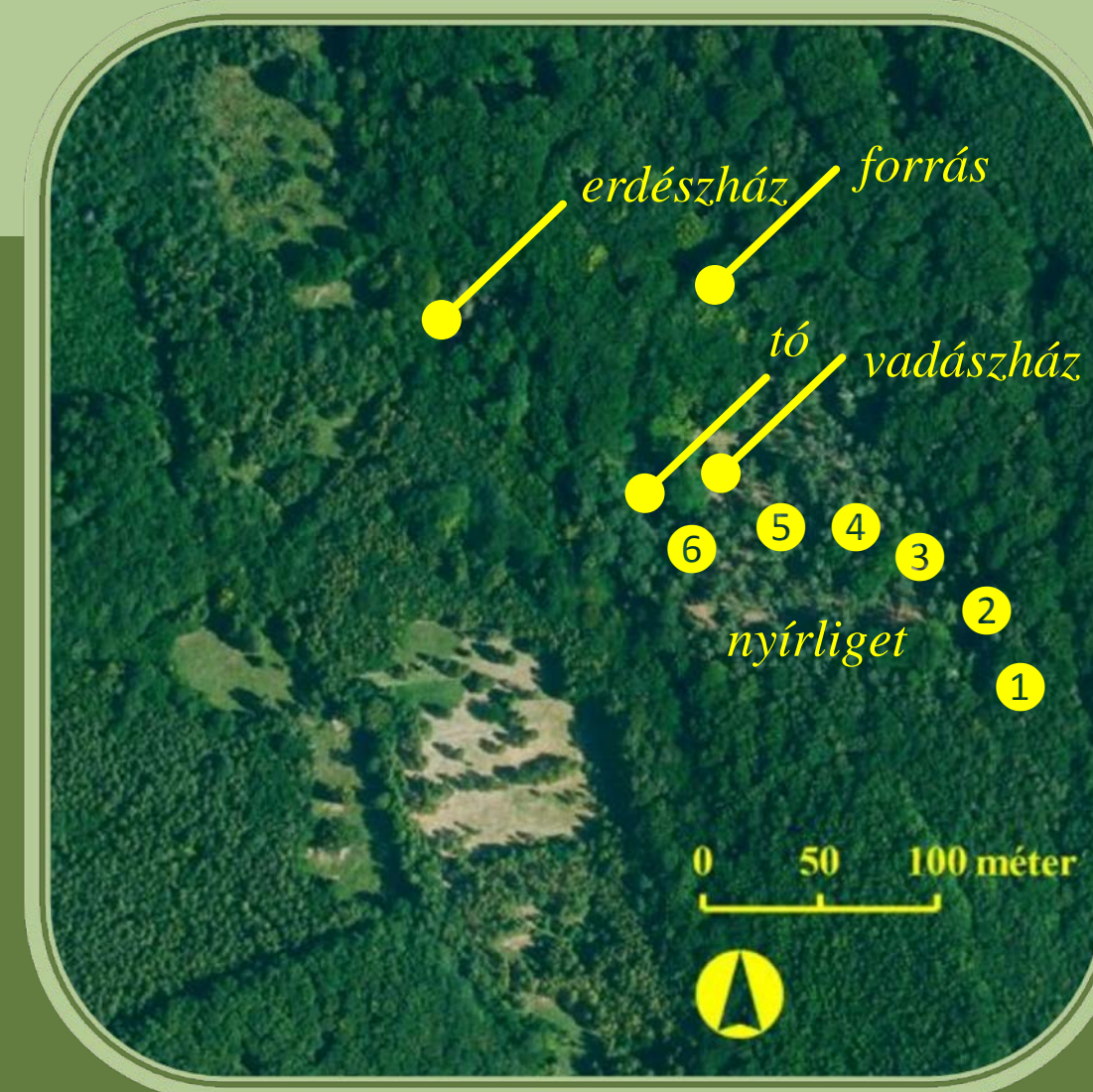
Azt is kevesen tudják, hogy a hazai magashegységi rétek túlnyomó része mindössze a 16-17. század folyamán kezdett kialakulni. A hegyvidéken megtelepedő ember számára a mezőgazdasági tevékenységek közül (nagyobb szántóterületek híján) az állattartás volt lehetséges, amihez viszont kiterjedt faluközelbeli legelőkre és esetleg távolabbi kaszálókra volt szükség, amiket erdőirtások révén nyertek.

Ezek a gyepterületek (erdőterületeinkhez viszonyított relatív elterjedésük kicsinysége ellenére) középhegységi tájaink meghatározó tájhasználati elemei, és egyben kultúrtörténeti értéként őrzik az egykori gazdálkodási forma emlékét is. Ezen a vidéken ezek közé tartozik az Istvánkúti Nyírjes mellett pl. a Mlaka-rét is.

Istvánkúton országosan egyedülálló és tájképileg mindenképpen megkapó a fehér törzsű ② *közönséges nyírfák* (*Betula pendula*) laza ligetes megjelenése. Az ember szemének kedves "idilli" „harmonikus” látvány csak fokozódik, ha hozzávesszük az erdők avarjával szemben a zöld gyeplátványát, a mesterségesen kialakított kis tavat, annak partján álló évszázados *kocsánytalan tölgy* (*Quercus petraea*) égbenyúló hatalmas koronáját és vastag ágait, az alatta található tűzrakóhelyet illetve a *vörösfenyő* (*Larix decidua*) rönkfából készült nagy fedett teraszos vadászházat.

Ami mindezt keretbe foglalja (és aminek összefüggő rengetegéből ez a kis sziget ki lett hasítva), a Zempléni-hegység erdőrengetege, itt leginkább a sűrű, sötét lombzatú, zárt bükkösök koszorúja. Az aljnövényzet nélküli bükkösben alig 50 méternyire hatalmas *közönséges bükkfa* (*Fagus sylvatica*) egyedek tövében találjuk az egész évben működő befoglalt forrást. A nyírligetet más oldalról mészkerülő tölgyesek és gyertyános-tölgyesek veszik körül, alulról pedig a forrásból kiinduló vízfolyás egyre szélesedő völgye határolja.

terebélyes harangvirág

terebélyes harangvirág

réti margitvirág

réti kakukkszegfű

A nyírliget laza lombkoronája sok fényt átenged, ezért ezen a mesterségesen kialakított helyen a hegyi rétekhez sokban hasonló fajgazdag gyepeket találunk. Típusaikat tekintve elsősorban hegyi kaszálórét és az üdőbb helyeken sédbúzás mocsárrét vagy kékperjés láprét fragmentumok mozaikjai, amiket korábban rendszeresen kaszáltak, hosszú távon biztosítva fennmaradásukat és fajgazdagságukat.

A kis völgy és a vízfolyás túloldalán fekvő domboldalon álló kőház erdészház volt, körülötte korábban nagy kiterjedésű kaszált rétek és kisebb kiterjedésű felhagyott szántók cserjésedő vagy beerdősült állományai figyelhetők meg. Korábban ezek a rétek is hasonlóan fajgazdagok lehettek, de amíg a nyírligetben az elmúlt évtizedekben egyszer-kétszer vissza lett szorítva a cserjésedés, addig az itteni rétek már erősebben degradálódtak, egyes helyeken a fajkészletük erősen lecsökkent.